

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у жовтні 2020 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

В Україні

12 жовтня в Києві відбулася зустріч президентів Польщі та України – Анджея Дуди та В. Зеленського. Серед розглянутих тем було і питання історичної пам'яті, зокрема відновлення автентичного вигляду могили вояків УПА на горі Монастир у Польщі. З цього ж приводу у столиці пройшли перемовини голови Українського інституту національної пам'яті А. Дробовича і очільника Інституту національної пам'яті Польщі Ярослава Шарека. Під час офіційного візиту Анджея Дуда відкрив у Києві біля польського посольства погруддя діячці «Солідарності» Анні Валентинович, яка була етнічною українкою. Лідер Польщі також відвідав Національний музей Голодомору-геноциду, де поклав декоративну композицію з колосків пшениці та ягід до скульптури «Гірка пам'ять дитинства» та ознайомився з експозицією території музею.

Міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко провів у Києві низку зустрічей із іноземними дипломатами. 16 жовтня міністр зустрівся з Головою Представництва ЄС в Україні Матті Маасікасом. Сторони обговорили продовження співпраці між Україною та Європейським Союзом у сферах медіа, культури та креативної економіки. 26 жовтня відбулася зустріч із тимчасово повіреною у справах США в Україні Крістіною Квін, на якій учасники розглянули подальшу співпрацю між країнами у сферах медіа, культури, креативної економіки та туризму. 21 жовтня на зустрічі з Надзвичайним і Повноважним Послом Японії в Україні Такаші Кураї йшлося про співробітництво в цих же сферах між Україною та Японією. 7 жовтня український міністр і Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Польща в Україні Бартош Ціхоцький обговорили продовження культурної співпраці двох країн у період пандемії, а також спільну роботу в сфері інформаційної політики. 5 жовтня О. Ткаченко поспілкувався з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Казахстан в

Україні Дарханом Калетаєвим на тему співробітництва у сферах культури та туризму. Посол, зокрема, підняв питання співпраці Асамблеї народів Казахстану із МКІП України, а також відновлення казахської зали в музеї Шевченківського національного заповідника у Каневі.

7 жовтня міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко та новопризначений Надзвичайний та Повноважний Посол України в Японії С. Корсунський відкрили дипломатично-культурну подію «Міжнародні Мости: міст „Україна – Японія”» в мистецькому просторі «ARTAREA». Її відвідувачі мали змогу ознайомитися з традиційною японською гравюрою укійо-е XVII–XX ст. на виставці «Мистецтво мінливого світу»; переглянути п'єсу «Кьо-но-Шікі» («4 сезони Кіото») у виконанні японознавиці А. Бетельгейзе; оглянути колекцію одягу та аксесуарів Ю. Кацьянової «Japan Art», натхненну японськими картинами; побачити виступ майстра бойових мистецтв Такаші Курокі тощо.

Посол Центру ЮНЕСКО в Болоньї Мауріціо Ароніка (Італія) відвідав Київ. Він вручив художниці А. Гомоновій нагороду *Woman Art Award 2020* виставки «*Woman's Essence Show 2020*», організованої 9–11 вересня в Римі асоціацією *Musa International Art Space* під егідою Центру ЮНЕСКО в Болоньї. 16 жовтня Мауріціо Ароніка також відвідав Національну музичну академію України та поспілкувався з представниками української громадськості на зустрічі «Пріоритети діяльності ЮНЕСКО в Україні в умовах пандемії *COVID-19*. Шляхи підвищення її ефективності з урахуванням викликів сучасності. Співпраця з громадськістю».

21 жовтня заступниця міністра культури та інформаційної політики України С. Фоменко взяла участь у онлайн-дебатах високого рівня *#ResiliArt*, які було проведено в рамках відзначення 15-річчя Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. Дискусія була зосереджена на темах дієвого міжнародного співробітництва, необхідності запровадження пільгових умов для культурних товарів та послуг, а також впливу цифрового середовища на культуру та креативні індустрії. До події долучилися митці та професіонали у сфері культури з різних країн.

За кордоном

8 жовтня в Лондоні президент України В. Зеленський і прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон підписали Угоду про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії. Договір, зокрема, передбачає продовження співпраці в сферах культури, креативної економіки та інформаційної політики. Своєю чергою перша леді України О. Зеленська ініціювала підписання меморандуму з Лондонським Тауером щодо запровадження першого на території Великої Британії україномовного аудіогіда.

16 жовтня робочий візит президента України до Туреччини розпочався з відвідування Фанару – кафедри і осердя Константинопольського Патріархату та зустрічі з Вселенським патріархом Варфоломієм. Співрозмовники обговорили подальші кроки щодо зміцнення взаємодії України та Вселенського Патріархату, а також ситуацію на Донбасі.

7 жовтня Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш опублікував третю доповідь про ситуацію з правами людини в окупованому Росією Криму, що охоплює період з 1 липня 2019 року по 30 червня 2020 року. Звіт базується на моніторингу та документуванні Місією ООН порушень міжнародного гуманітарного права та міжнародного права в галузі прав людини на окупованому півострові. Документ містить конкретні вимоги до Росії: припинити затримання, тортури, насильницькі зникнення; забезпечити свободу слова і віросповідання; зняти заборону Меджлісу тощо.

А 29 жовтня в онлайн-режимі відбулася 11-та Інформаційна зустріч, присвячена ситуації в тимчасово окупованій Автономній Республіці Крим у сферах компетенції ЮНЕСКО, в якій взяли участь заступник генерального директора ЮНЕСКО Фірмін Едуард Матоко, представники Верховного комісара ООН з прав людини, ОБСЄ, ІКОМОС, *Amnesty International*, держав-членів Організації. Під час зустрічі голова Національної комісії у справах ЮНЕСКО Е. Джапарова повідомила про подальше суттєве погіршення ситуації на окупованому півострові у всіх сферах компетенції Організації та навела конкретні факти триваючих порушень прав людини та утисків національних меншин, свободи віросповідання (зокрема фактичне блокування діяльності Православної церкви України), свободи преси та вираження поглядів, безпеки журналістів, доступу до освіти рідною мовою, інших порушень окупаційною владою міжнародного права, зокрема Женевських конвенцій. Представниця України звернулася до ЮНЕСКО та її партнерів із закликом до продовження ефективного моніторингу ситуації в окупованій АРК. Також Е. Джапарова поінформувала про ініціативу щодо створення Кримської платформи – нового формату консолідації міжнародних зусиль у відповідь на погіршення ситуації на окупованому півострові.

28 жовтня Апеляційний суд в Амстердамі (Нідерланди) задовольнив клопотання України у справі про «скіфське золото» щодо відводу судді внаслідок підтвердження зв'язку головуючого судді з адвокатами кримських музеїв, що може свідчити про його упередженість. Заступниця міністра культури та інформаційної політики України С. Фоменко від імені МКІП привітала це рішення та зазначила, що воно дозволяє розраховувати на неупереджене судочинство у цій резонансній справі.

19 жовтня в Генеральному консульстві України у Гамбурзі (Німеччина) розпочала свою роботу фотовиставка «ETNOфотосесія». На світлинах зображені діти учасників АТО/ООС в національному одязі, зібраному з різних куточків України.

В Україні

У жовтні з ініціативи Посольства Федеративної Республіки Німеччини стартував проєкт «Один камінь, одне життя – 80 каменів спотикання для Києва», приурочений до 80-ї річниці трагедії в Бабиному Яру. Проєкт реалізується за підтримки Київської міської ради та у співпраці з Фундацією Каменів Спотикання (*Stolpersteine Foundation*) та Гюнтером Демнігом, а його освітня та наукова складові здійснюються Українським центром вивчення історії Голокосту. Ініціатива розрахована на українських школярів і студентів. Вони матимуть змогу дослідити життєпис та вшанувати пам'ять однієї або кількох осіб, чия загибель чи порятунок пов'язані з Бабиным Яром, встановивши на їхню честь «Камінь спотикання». Проєкт планують завершити до лютого 2021 року.

Креативні індустрії

В Україні

29 жовтня відбувся семінар з моніторингу, аналізу та методології формування політики у сфері культурних і креативних індустрій, організований Інструментом технічної допомоги та обміну інформацією Європейської комісії *TAIEX* у співпраці з Міністерством культури та інформаційної політики України. У заході взяли участь експерти з Італії, Бельгії, Австрії та Мальти, які поділилися своїм досвідом щодо: оцінювання економічних, соціальних, регіональних та інших ефектів креативних індустрій; найкращих статистичних практик в обчисленні внеску креативних індустрій; політик країн-членів ЄС і кроків урядів, спрямованих на підтримку сфери під час пандемії. Семінар проводився для представників державного сектору: працівників міністерств і державних установ, консультативно-дорадчих органів, державних дослідницьких інституцій.

Майстрині Всеукраїнського центру вишивки і килимарства з Решетилівки Полтавської області створили вишиту «білим по білому» сорочку для королеви Великої Британії Єлизавети II. Замовлення надійшло безпосередньо від королеви або від когось з її оточення. Решетилівська вишивка «білим по білому» є однією з найскладніших технік. Нині Полтавська ОДА та Департамент культури і туризму проводять підготовчу роботу з включення її до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

За кордоном

8 жовтня будинок моди *Louis Vuitton* випустив фотоальбом про Україну. Він вийшов у серії *Fashion Eye*, яку присвячено фешн-фотографії та співпраці з андеграундними фотохудожниками. Над альбомом працювали українські фотографи Т. Щеглова та Р. Новен з дуєту *Synchrodogs*.

Дні культури В Україні

Упродовж жовтня під гаслом «Об'єднані в Європі – 30 років Німецької єдності» в нашій країні тривали Тижні Німеччини, організовані Посольством ФРН в Україні, Генеральним консульством ФРН у Донецьку (офіс тимчасово діє у Дніпрі) та почесними консулами Німеччини у Львові, Одесі, Харкові та Чернівцях. Цьогорічну подію було присвячено 30-річчю возз'єднання Німеччини. Загалом у межах ініціативи реалізовано 40 проєктів німецьких та українських партнерських організацій у 17-ти містах України. Зокрема 3 жовтня в День німецької єдності у столичному Парку ім. Т. Шевченка відкрилась документальна виставка «Злам на Сході. Життя змінюється», створена Німецьким федеральним фондом дослідження диктатури Соціалістичної єдиної партії Німеччини та уповноваженим Федерального уряду у справах нових федеральних земель. На стилізованих під Берлінський мур стендах було розміщено 20 плакатів з розповідями про період об'єднання Федеративної Республіки Німеччина з Німецькою Демократичною Республікою. Ця ж виставка діяла у Дніпрі, Харкові, Запоріжжі та Маріуполі Донецької обл. Під кураторством галереї сучасного мистецтва «The Naked Room» у межах програми #брюдершафт у публічних просторах Києва, Харкова та Дніпра проходили виставки сучасних українських художників, які розглядають значення єдності для окремої людини, України й глобальної спільноти. У віртуальному форматі діяла виставка з. х. України, етнічного німця Гаррі Руффа – «Кірхи України». Танцювальна група *N'Era Dance Group* презентувала на центральному залізничному вокзалі Києва перформанс «Стіна». У Луцьку організували бінаціональну фотовиставку «Вільна Європа», вернісаж творів німецьких художників України, майстер-клас «Традиційна німецька вишивка» тощо. У Мукачеві вперше провели Дні німецького кіно, а в Кривому Розі – кінофестиваль «Знову об'єднані». На хвилях «Перець ФМ» проходив радіомарафон «30 років Німецької Єдності». А завдяки артпроєкту #ВіртуальноРазом можна було сфотографуватися з цифровою проєкцією Надзвичайного та Повноважного Посла Німеччини в Україні Анки Фельдгузен.

26–31 жовтня Посольство Австрії в Україні з нагоди головного національного свята – Дня прийняття австрійським парламентом Федерального конституційного закону про постійний нейтралітет у 1955 році – організувало в онлайн-форматі Дні Австрії в Україні. До програми увійшли: онлайн-концерт Віденського хору хлопчиків; віртуальна екскурсія по столиці Австрії з О. Саєнко «Віденський шпацер»; зустріч з О. Линів – головною диригенткою Оперного театру в місті Грац; читання О. Забужко уривків з творів видатної письменниці Інгеборг Бахман; кулінарний майстер-клас від директора Австрійського бюро кооперації у Львові Андреаса Веннінгера з приготування традиційного австрійського десерту «Кайзершмаррн».

18 жовтня Посольство Республіки Хорватія в Україні у співпраці з Київською міською державною адміністрацією та за сприяння Музею-майстерні

І. Кавалерідзе вперше провело у столиці День краватки, який є національним святом Хорватії. Подію відкрили Надзвичайний і Повноважний Посол Хорватії в Україні Аніца Джамич, директор Департаменту культури КМДА Д. Попова та заступник голови Подільської районної в місті Києві державної адміністрації М. Дубовик, які зав'язали перші краватки на Андріївському узвозі. Також на вулиці розмістили інформаційні плакати про краватку та Хорватію.

Закордонне українство В Україні

15 жовтня в Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася презентація книги-реконструкції знищеного 1933 року «Нарбутівського Збірника» – монографії про українського художника-графіка, ілюстратора та автора перших українських державних знаків Г. Нарбута. Вихід книги став першим етапом реалізації міжнародного проєкту «Нарбут XXI», ініційованого видавництвом «Родовід» у партнерстві з Українським інститутом модерного мистецтва в Чикаго (США) і підтриманого Українським культурним фондом. Подальші складові проєкту: монографія професорки Університету штату Огайо Мирослави Мудрак (США) про образний світ Г. Нарбута і створення українського бренду; фільм про дизайнерську та мистецьку школу в Україні, заснований на інтерв'ю з послідовниками Г. Нарбута; міжнародний конкурс плакатів; онлайн-виставка. Проєкт приурочено до 100-річчя з дня смерті митця.

20 жовтня Національний музей у Львові ім. А. Шептицького та команда проєкту «Модест Сосенко (1875–1920). Пізнай. Зрозумій. Збережи» онлайн презентували дві книги, присвячені художнику, – монографію і музейний каталог творів митця. Видання містять велику кількість ілюстративного матеріалу, більшість якого репродукується вперше. Реалізація проєкту стала можливою за підтримки Українського культурного фонду та у партнерстві з Українським музеєм у м. Чикаго (США), Музеєм отців василіан у м. Мондері (Канада), Львівським музеєм історії релігії, Івано-Франківським краєзнавчим музеєм, Національним музеєм народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (м. Коломия).

16 жовтня у Закарпатському музеї народної архітектури відкрито виставку «Космос Емми Андієвської». Творчість художниці Е. Андієвської (США – Німеччина – Україна) представлено в рамках масштабного культурно-мистецького проєкту «Дифузія», ініційованого Музеєм сучасного українського мистецтва Корсаків до 30-річчя відновлення незалежності України.

За кордоном

22 жовтня на онлайн-зустрічі міністр закордонних справ Канади Франсуа-Філіп Шампань і представники Конгресу Українців Канади обговорили ключові питання, що мають важливе значення для українсько-канадської громади. Наскрізною темою зустрічі стала подальша підтримка України.

17 жовтня Світовий Конгрес Українців провів перший віртуальний форум «Єднаємось Україною» у прямому ефірі суспільних телеканалів «UA:КУЛЬТУРА» та «UA:ПЕРШИЙ», а також онлайн. Співведучими форуму виступили Президент СКУ Павло Грод і співзасновниця центру Анни Київської у Франції Вікторія Гринчишин. Серед спікерів – Борис Гудзяк, архієпископ-митрополит Філадельфійський Української греко-католицької церкви в США і президент Українського католицького університету; Оксана Линів, перша запрошена жінка-диригент Байройтського оперного фестивалю (Німеччина), засновниця та артдиректорка Міжнародного фестивалю класичної музики *LvivMozArt*, головна диригентка Опери та Філармонійного оркестру м. Грац (Австрія); Наталія Яресько, виконавчий директор Ради з фінансового нагляду та управління Пуерто-Рико, міністр фінансів України 2014–2016 рр. Також через відеосюжети до форуму долучилися діячі діаспори з усього світу. Учасники розглянули теми культурної дипломатії, шкільництва, молодіжних організацій, допомоги Україні і разом з глядачами, обговорили питання, які найбільше єднають українців світу: мову, культуру, історію, віру та протидію РФ.

Міжнародний координаційний комітет у справі Голодомору Світового Конгресу Українців оголосив про свою нову ініціативу щодо створення мережі для нащадків жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні. Метою глобальної мережі є створення платформи для спілкування, підтримки та активності.

24 жовтня до 68-ї річниці своєї діяльності Український національний музей у Чикаго (США) вперше провів віртуальний благодійний бенкет. Гостями заходу, зокрема, стали народні артистки України Л. і Г. Тельнюк, співак і композитор В. Морозов, громадська діячка С. Федина.

Техаська неприбуткова організація «Українське Сан-Антоніо» (США) презентувала проєкт «Батьківська Хата. Homestead». У його межах в онлайн демонструються фото моделей в народних строях різних етнографічних регіонів України кін. ХІХ – поч. ХХ ст. поряд з архітектурними формами та побутом відповідної території. Знімання проходили в Національному музеї народної архітектури та побуту України.

13 жовтня в Музеї македонської визвольної боротьби у Скоп'є відкрито виставку робіт українських мисткинь, які проживають у Північній Македонії: С. Мельник, Н. Будлянської, М. Велковської, Т. Урбанович і О. Побережної. Захід ініціювало Посольство України в Північній Македонії спільно з Громадою українців імені Лесі Українки з метою популяризації національних традицій і культури.

30 жовтня – 1 листопада за підтримки Посольства України в Грецькій Республіці та з ініціативи Клубу українок у Греції і НУО «Борисфен» в Афінах у онлайн-режимі пройшов *IV Міжнародний фестиваль Cossack Art Festival Athens*. Гран-прі фестивалю здобув народний аматорський фольклорний колектив «Бовсунівські бабусі» з села Бовсуни на Житомирщині.

У липні – жовтні відбувся I Міжнародний онлайн-конкурс української пісні та вокального мистецтва ім. І. Козловського, ініційований до 120-річчя з дня народження співака Радою українських організацій Москви та Підмосков'я (Росія). А 20 жовтня Спілка українських жінок Росії організувала в Єкатеринбурзі онлайн-фестиваль «Українська осінь на Уралі».

Цього місяця Союз українців Румунії (СУР) організував низку культурних заходів. 3 жовтня Комісія з питань культури СУР провела культурний захід до 110-річчя від дня народження українського поета Румунії Гаврила Клемпуша. Завдяки коломийковим віршам про трудівників лісу автор відомий як «поет-лісоруб». 17 жовтня Бухарестська філія СУР зініціювала захід із вшанування пам'яті бухарестських українських письменників під назвою «Я на сторожі коло їх поставлю слово». Ця ж філія 23–26 жовтня в онлайн-форматі організувала другий випуск Фестивалю української релігійної пісні та поезії «Покрий нас чесним Твоїм покровом, Пречиста Богомати».

15–22 жовтня в Кемері (Туреччина) за підтримки мерії міста, Консульства України в Анталії і туристичної компанії *TUI* у змішаному форматі відбувся II Міжнародний дитячий фестиваль *Gold Art Fest*. У конкурсі взяли участь колективи з України, Молдови, Казахстану та місцевої української діаспори.

17 жовтня у столиці Угорщини відбулося Свято українського козацтва, яке організували Самоврядування українців Ерду та Дім українських традицій (Будапешт) за участі Рідної школи при Українському центрі кардинала Гузара. У програмі – козацькі розваги для дітей і дорослих, українські пісні та козацькі марші, приготування і дегустація куліша тощо. Також у Будапешті на початку жовтня вийшла друком україномовна збірка казок «Казковий дивосвіт» шрифтом Брайля. Цим виданням українці Угорщини започаткували новий міжнародний книжковий проєкт «Відчувати слова» з фокусом на українських читачів з вадами зору. У його межах заплановано поповнити фонд Державної бібліотеки іноземної літератури в Будапешті україномовними виданнями, надрукованими брайлівським шрифтом.

22 жовтня в Загребі в онлайн-форматі відбулася презентація дослідження голови Українського культурно-просвітнього товариства «Кобзар» Славка Бурди – «Українці Хорватії. Матеріали і документи. Книга друга». До заходу приєдналися вчені з України – Г. Саган, В. Власенко, О. Гула та М. Нагірний.

Мистецькі заходи

В Україні

26–31 жовтня у Києві відбувся *VianFest* – фестиваль театру, кіно та літератури, організований Посольством Швейцарії в Україні, Французьким інститутом в Україні, Довженко-Центром і мультидисциплінарним фестивалем ГОГОЛЬFEST до 100-річчя з дня народження культового письменника, музиканта, поета та актора Бориса Віана та до Міжнародного дня Франкофонії. У кінопрограмі форуму показали екранізації літературних творів Б. Віана – «Шумо-

виння днів» Ш. Бельмона (Франція, 1968), «Я прийду плюнути на ваші могили» М. Гаста (Франція, 1959) «Прекрасний вік» П. Каста (Франція, 1960), а також стрічку про самого митця «Кіно Бориса Віана» Я. Бедде та А. Ілаїра (Франція, 2010). Яскравою подією фестивалю стала українська прем'єра вистави «Для наших диких душ», створеної митцями з України та Швейцарії за мотивами еротично-кримінального роману Б. Віана «І ми знищимо всіх потворних». Її можна було переглянути наживо в Довженко-Центрі та онлайн, завдяки трансляції *OpenTheatre*. Також у віртуальному форматі пройшла презентація українського перекладу самого роману «І ми знищимо всіх потворних», реалізованого видавництвом «Вавилонська бібліотека» за підтримки Програми сприяння видавничій справі «Сковорода» від Посольства Франції та Французького інституту в Україні. У заході взяли участь режисерка та акторка згаданої постановки Мадлен Бонгард (Швейцарія), перекладачка Д. Бібікова, письменник А. Курков і літературознавиця І. Славінська.

22–23 жовтня з ініціативи Генерального консульства Республіки Польща у Луцьку та за сприяння Департаменту культури Луцької міської ради в місті відбувся Міжнародний мистецький проєкт «Шопенівські читання», що проходив у рамках Міжнародного конкурсу піаністів «Шопенівська весна». Під час заходу відкрито фотовиставку польського професора кінематографії та фотохудожника Кшиштофа Хейке «Шопенівський пейзаж». Музичним супроводом події став концерт фортепіанної музики професорки Варшавського музичного університету ім. Ф. Шопена Марії Габрись-Хейке. Вона також провела майстер-класи для юних українських музикантів.

Музика В Україні

Уряд Швейцарії відзначив н. а. України О. Ботвінова престижною Нагородою Вільгельма Телля – 2020, яку присуджують за вагомий внесок у розбудову України, а також у зміцнення відносин між Україною і Швейцарією. Нагороду піаністу 20 жовтня вручив Надзвичайний та Повноважний Посол Швейцарії в Україні Клод Вільд на концерті в Одеській обласній філармонії.

Діячі з Польщі, Німеччини та України долучилися до XXVI Міжнародного фестивалю сучасної музики «Контрасти», який з 25 вересня по 4 жовтня приймала Львівська національна філармонія. Цьогорічна тема події – «Метаморфози – 2020». На форум, зокрема, завітав польський ансамбль *Kwartludium*, який представив проєкт «Множинний образ», що реалізується в рамках багаторічної програми «Незалежна» на 2017–2022 рр. від Міністерства культури та національної спадщини Польщі та в межах дотаційної програми Інституту Адама Міцкевича «Культурні помости». Провідною ідеєю проєкту є презентація творчості сучасних польських композиторів, тож українська аудиторія змогла ознайомитися з музикою Т. Велецького, П. Пешата і К. Волека. Крім того, колектив виконав прем'єру твору «Erosion» молодій українській композиторки

М. Галаджун. Кілька років поспіль незмінним гостем «Контрастів» є диригент Вінсент Козловський (Польща). Цьогоріч під його орудою відбувся завершальний концерт форуму «Метаморфози просвітленої ночі», на якому лунали твори Р. Штрауса та А. Шенберга у виконанні Струнної групи Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії. Під час фестивалю втретє відбулися *Міжнародні майстер-класи нової музики COURSE*, у яких взяли участь молоді композитори з Китаю, Туреччини та України (закордонні учасники займалися у онлайн-режимі). Запрошеними викладачами виступили Славомир Войцеховський (Польща) і Тамара Фрібель (Австрія). Створені під час майстер-класів твори виконав київський колектив *Ensemble Nostri Temporis*. Складовою форуму також стали публічні інтерактивні лекції німецького філософа Гаррі Леманна. Фестиваль організувала Львівська національна філармонія у співпраці з Львівською організацією Національної спілки композиторів України. Партнерами заходу стали Гете-Інститут в Україні, Представництво Австрійської служби академічного обміну у Львові (*OeAD*) та Інститут Адама Міцкевича (Польща).

На честь святкування 210-річчя від дня народження Ф. Шопена польська Фундація «Pro Musica Viva» в особі маестро Романа Реваковича за підтримки Міністерства культури та національної спадщини Республіки Польща і Польського інституту в Києві організувала у філармоніях Києва (28 жовтня), Львова (9 жовтня) та Хмельницького (20 листопада) концерти «Шопен 210». У програмі лунали твори Ф. Шопена, М. Карловича та В. Кіляра. Солістом виступив молодий польський піаніст Томаш Марут. Компанію віртуозу в різних містах відповідно склали: Національний заслужений академічний симфонічний оркестр України, Академічний симфонічний оркестр Львівської національної філармонії та Академічний симфонічний оркестр Хмельницької обласної філармонії. Диригент – Роман Ревакович.

Крім того, завдяки підтримці Міністерства культури та національної спадщини Польщі у межах багатолітньої програми «Незалежна» на 2017–2022 рр., а також дотаційної програми Інституту Адама Міцкевича «Культурні помости» Фундація «Pro Musica Viva» реалізує в Україні ще один проєкт – «Польсько-українські музичні діалоги». Цьогоріч його відкрив безкоштовний Ораторіальний концерт, який відбувся 27 жовтня у Будинку звукозапису Українського радіо. Солісти Божена Буйніцька (Польща), М. Березовська, О. Чувпило, Т. Бережанський, а також Національна капела України «Думка» і Національний ансамбль солістів «Київська камерата» під орудою Анджея Косендяка, директора Національного форуму музики Вроцлава (Польща), виконали твори польського композитора М. Ю. Жебровського та В. А. Моцарта.

До 75-ї річниці заснування Організації об'єднаних націй 23 жовтня Національний одеський філармонійний оркестр презентував фільм з інтернаціональною концертною програмою «За мир і солідарність». Режисер стрічки – головний диригент та художній керівник НОФО Хобарт Ерл (США). Оркестр пред-

ставила Координатор системи ООН та гуманітарних питань представництва ООН в Україні пані Оснат Лубрані (США). До програми увійшли твори А. Хачатуряна, Н. Скалкотаса, Е. Гріга, Ж. Массне, А. Джойса та ін. Доречним акцентом стало виконання «Запорізького маршу», створеного за мотивами народних пісень бандуристом Є. Адамцевичем.

18 жовтня за підтримки Українського культурного фонду відбулася онлайн-прем'єра урбаністичної опери «Ніч» на музику М. Коломійця. Автор лібрето – Т. Фролов. Концертну версію підготували *Kyiv Symphony Orchestra* на чолі з диригентом Луїджі Гаджеро (Італія) та Академічна хорова капела Українського радіо під орудою Ю. Ткач. Опера пропонує сучасне прочитання історії пісні «Ніч яка місячна» на слова М. Старицького та музику кобзарів поч. ХХ ст. А. Волощенко і В. Овчиннікова.

26–31 жовтня представлено культурно-соціальний музичний проєкт «Звуки Чорнобиля», присвячений переосмисленню трагедії українськими та закордонними музикантами. Реліз відбувся під час музичного марафону на офіційному сайті проєкту *soundsofchernobyl.org*. До альбому, зокрема, увійшли композиції гуртів *TELEPOPMUSIK* (Франція) і *GusGus* (Ісландія), технодіджея *Vjarki* (Ісландія) та бітбоксера *Dub FX* (Австралія). Усі твори збірки об'єднує аудіобібліотека «Звуки Чорнобиля» – колекція звуків зони відчуження, записаних В. Коршуновим. Він також виступив арткуратором проєкту. Ініціативу реалізовано компанією «Лавіна Концерт» за підтримки Українського культурного фонду і сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України й інших інституцій.

За кордоном

16 жовтня відбулося урочисте відкриття навчального року в Міжнародній академії музики і мистецтв ім. П. Чайковського при Хеншуйському університеті (Китай). Новостворений заклад є спільним освітнім проєктом Національної музичної академії України ім. П. Чайковського та одного з найстаріших китайських університетів у місті Хеншуй. Українські викладачі записали відео з привітанням студентів і запевнили у своєму бажанні якнайшвидше зустрітися з ними. За умовами договору українці можуть становити до 30% викладацького складу.

До того ж Національна музична академія України ім. П. Чайковського виграла фінансування співпраці за Програмою ЄС «Еразмус+» з двома провідними європейськими інституціями – Фрайбурзьким університетом (Німеччина) та Консерваторією ім. Дж. Тартіні в Трієсті (Італія). У рамках реалізації цих проєктів передбачаються академічні обміни студентів і викладачів та створення нового репертуару в сфері електронної музики. Загалом в НМАУ зараз діє п'ять проєктів Програми «Еразмус+» у партнерстві з музичними академіями Іспанії, Італії, Греції та Німеччини.

Альбом «Madrigals» українського композитора О. Шпудейка (творчий псевдонім *Heinali*), в якому поєднуються електронне відтворення давньої музики з імпровізацією живих музикантів, став збіркою сучасної музики місяця за версією видання *The Guardian* (Велика Британія).

Театр В Україні

Офіційні особи Польщі та Австрії привітали Львівську національну оперу зі 120-літтям. Вітальні листи на ім'я директора та художнього керівника театру В. Вовкуна, зокрема, надіслали: міністр культури та національної спадщини Польщі Пьотр Глінський, Надзвичайний та Повноважний Посол Республіки Польща в Україні Бартош Ціхоцький, Почесне консульство Австрійської Республіки у Львові.

31 жовтня та 1 листопада у Мистецькому арсеналі відбулися прем'єрні покази опери «Чорнобильдорф», яку втілила творча група формації *NOVA OPERA* за підтримки Українського культурного фонду, Програми ЄС «Дім Європи» і Австрійського культурного форуму в Києві. Автори проєкту – композитори Р. Григорів та І. Разумейко. На створення опери їх надихнули історії Цвентендорфської та Чорнобильської атомних станцій. Окрім самих авторів, у постановці залучені солісти формації *Nova Opera*, український поет Ю. Іздрик, австрійська акторка Анн Беннент, фольклористка С. Карпенко тощо. В опері звучать давні та ультрасучасні інструменти: мікротональні бандура і цимбали, альпійська цитра, гуслі, кантеле, морін хуур (монгольська народна двострунна віолончель), постапокаліптична ударна установка та унікальне алгоритмічне фортепіано *Rhea-player* австрійського винахідника Вінфріда Рітча. Складовою міжнародного дослідницько-культурологічного і мистецького проєкту також став Антропологічний музей «Чорнобильдорф», який 9–10 жовтня діяв у стінах Мистецького Арсеналу. Власне, експозиція стала змістовною частиною археологічної опери та представила артефакти існування постатомної культури. До неї увійшли приватні колекції, знахідки «чорних» археологів та результати цілеспрямованих відеоархеологічних експедицій, що географічно охопили Дунайську долину, Північне Причорномор'я, Карпати та Полісся. У рамках проєкту також запрацював Інститут дослідження Чорнобильдорфської культури.

9 жовтня пройшла онлайн-прем'єра спектаклю «H-Effect», створеного митцями з України, Польщі та Німеччини. Проєкт реалізовано за сприяння Програми ЄС «Дім Європи», Українського культурного фонду та Гете-Інституту в Україні. Це постдокументальна вистава про війну в Україні та її вплив на людей з різними життєвими поглядами, досвідом, професією та сексуальною орієнтацією. В її снові – історії п'яти героїв з Києва, Харкова, Тернополя, Донецька та Львова, які віч-на-віч зіткнулися з гамлетівською проблемою морального вибору. Власне, це постановка про пошук сучасного Гамлета в Ук-

раїні, яка базується на «Гамлеті» В. Шекспіра та інспірована текстом п'єси «Гамлет-машина» німецького драматурга Г. Мюллера. До творчої команди, зокрема, увійшли: режисерка Р. Саркісян (Україна), яка в парі з Йоанною Віховською (Польща) також написала сценарій, композитор Марчін Ленарчик (Польща), консультантка Аня Квікерт (Німеччина) та ін. Робота стане основою фільму «Синдром Гамлета», над яким працюють польські режисери-документалісти Пьотр Росоловський та Ельвіра Невера.

Своєю чергою 25 жовтня Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі показав у онлайн-форматі прем'єру вистави «Людина з...» за п'єсою росіянина Дмитра Данілова в українському перекладі та адаптації П. Ар'є. Режисером постановки виступив Дмитро Богославський (Білорусь).

Також цього місяця відбулися прем'єри одразу двох вистав у постановці режисера Кахи Гогідзе (Грузія). 2 жовтня Миколаївський академічний художній російський драматичний театр презентував виставу «Номо Ludens, або Така доля тиранів» за п'єсою білоруського автора Тимофія Ільєвського. До творчої команди також долучилася хореограф Ійжина Новаковська (Польща). А 17–18 жовтня на сцені Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша було представлено комедію «Станцій зі мною танго» за твором грузинської драматургині Ніно Мірзіашвілі.

За підтримки Посольства Швейцарії в Україні 2 жовтня у Центрі сучасної культури в Дніпрі (*DCCC*) демонструвалася швейцарська моновистава «The Sensemaker», яку автори називають жіночим маніфестом. Захід став неофіційним відкриттям міжнародного мультидисциплінарного фестивалю сучасного мистецтва *DniPro GogolyFest*.

Кіно

В Україні

8–11 жовтня Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість» вдруге організував Дні Вишеградського кіно, в рамках якого відбулися покази сучасних фільмів з регіону Вишеградської групи – Польщі, Чехії, Угорщини і Словаччини. Оскільки цього року Республіка Польща головує у Вишеградській групі, програма мала посилений акцент на польському кіно та відбулася за підтримки Польського Інституту в Києві. Фестивальну добірку створено за сприяння Польського інституту кіно, Словацького інституту кінематографії, Чеського кінофонду та Угорського національного кінофонду. До неї увійшло 11 кінокартин, які представили самі режисери у форматі *Q&A*. Це, зокрема, фільми «Зея» (реж. Роберт Глінський, Польща), «Шарлатан» (реж. Агнешка Голланд, Чехія – Словаччина – Польща – Ірландія), «Панк не закінчується» (реж. Юрай Шлаука, Словаччина), «Валан» (реж. Бела Багота, Угорщина), «Гавел» (реж. Славек Горак, Чехія) тощо. Покази відбулися в Києві у кінотеатрі «Жовтень». Там же експонувалася виставка від Чеського центру в Києві «Чеські жінки в кіно». Крім того, онлайн відбувся круглий стіл із представниками культурних ін-

ституцій країн-учасниць за модераторства А. Халпахчі – «Копродукція українського контенту з країнами Вишеградської четвірки», а також серія майстер-класів на платформі *molodist.com*. Фестиваль «Дні Вишеградського кіно» фінансується Міжнародним Вишеградським фондом і урядами Чехії, Угорщини, Польщі та Словаччини через Вишеградські гранти від Міжнародного Вишеградського фонду.

Стрічки з Франції, Португалії, Іспанії, Італії, Греції, Данії, Нідерландів, Польщі, Румунії, Угорщини, Словенії, Туреччини, Ізраїлю та інших країн були представлені у конкурсних програмах XVII Київського міжнародного кінофестивалю «Кінолітопис», що 4–6 жовтня відбувся у Києві на майданчику *PMHUB*. До того ж закордонні стрічки здобули головні нагороди фестивалю: кінокартина «Моя люба доню» (реж. Тііна Мадіссон, Фінляндія) отримала «Золотий кадр»; короткометражний фільм «Кохання з Сантьяго» (реж. Інті Ровленд, Чилі) – «Срібний кадр»; а «Золотою Софійською фрескою» відзначено роботи «Малевич» (реж. В. Луцький, Україна – Італія) і «Ті, хто залишилися» (реж. Барнаба Тот, Угорщина).

З 24 вересня по 4 жовтня в українських кінотеатрах проходив Манхеттенський фестиваль короткометражних фільмів (США), який охопив понад 400 майданчиків у різних куточках світу. Українські глядачі вчотирнадцяте приєдналися до світової кіноспільноти та взяли участь у визначенні фільмів-переможців. Найкращою стрічкою цього року стала робота палестинської режисерки Фарахи Набулсі «Подарунок». Срібна медаль дісталась стрічці Георгія М. Уньковського «Стікер» (Північна Македонія). Бронзову медаль здобув фільм Теппа Айраксінена «Палиця» (Фінляндія). Симпатії українських кіноманів збіглися з оцінкою глядачів світу. Організатором фестивалю в нашій країні виступає компанія «Артхаус Трафік».

Під час IV Міжнародного кінофестивалю «Київський тиждень критики», який тривав з 22 по 28 жовтня в столичному кінотеатрі «Жовтень», Український інститут разом із Французьким інститутом в Україні організували програму «Фокус: Україна – Франція». У її рамках відбулося шість київських прем'єр українського та французького кіно, спільно обраних кінокритиками країн-учасниць. Це «Атлантида» В. Васяновича, «Погані дороги» Н. Ворожбит, «Номери» О. Сенцова й А. Сеїтаблаєва, «Сліпа зона» Патріка-Маріо Бернара і П'єра Тривідіка, «Південний термінал» Рабаха Аммера-Займеша та «Ти заслуговуєш на любов» Афії Ерзі. Також було проведено онлайн-дискусію «Нова реальність: кіно під час пандемії», у якій взяли участь кінокритики обох країн: Жульєт Гоффар, члени Сендикату французьких кінокритиків (засновник Каннського «Тижня критики») – Лео Соесанто та Олів'є Пеліссон (Франція), Д. Бад'йор, С. Ксаверов, А. Дацюк і С. Битюцький (Україна). Даною подією Київський тиждень критики та Український інститут започаткували нову програму, яка щороку змінюватиме географічний фокус. Її мета – створення професійної спіль-

ноти українських кінокритиків та підвищення видимості українського кіно за кордоном.

15 жовтня показами у київському кінотеатрі «Жовтень» стартував XXVI Фестиваль «Тиждень німецького кіно», який цього року охопив Київ, Львів, Одесу, Дніпро, Харків та Маріуполь Донецької обл. До програми увійшло шість кінофестивальних хітів Німеччини за минулий рік: драми «Руйнівниця системи» Нори Фінгшайт, «Берлін Александерплац» Бурхана Курбані, «Мій кінець. Твій початок» Маріко Міногучі, сатирична комедія «Ім'я» Зенке Вортманна, трилер «Повітряна куля» Міхаеля Хербіга та мелодрама «Ундіна» Крістіана Петцольда. Організатори події – Гете-Інститут в Україні та компанія «Артхаус Трафік».

А з 16 по 25 жовтня проходили ювілейні XV Дні польського кіно, організовані Польським Інститутом у Києві. Цьогорічна програма поєднала офлайн та онлайн формати. Відкриття та закриття форуму провели в столичному кінотеатрі «Жовтень» із показами знакових польських стрічок минулого року – психологічної драми Яна Комаси «Тіло Христове», яку торік було номіновано на «Оскар» від Польщі, та військової мелодрами Даріуша Гаєвського «Легіони», що стала однією з найдорожчих стрічок польського кінематографа. Ще чотири стрічки були доступні онлайн: біографічна драма «Ікар. Легенда про М'єтка Коша» Мацея Пепшиці; комедійна драма «Ніщо не минає» Каліни Алабрудзінської; фільм «Наднова» Бартоша Кругліка; мелодрама «Залізний міст» Моніки Йордан-Млодзяновської.

26–31 жовтня за підтримки Федерального міністерства іноземних справ Німеччини (в межах програми «Розбудова співпраці з громадянськими суспільствами у країнах Східного партнерства»), Українського культурного фонду та Державного агентства України з питань кіно у Харкові в змішаному форматі відбувся *IV Міжнародний кінофестиваль Kharkiv MeetDocs*. Цього року організатори приділили особливу увагу індустриєвій секції, у якій, зокрема, взяв участь кінопродюсер і режисер Фелікс Крігсхайм (Німеччина). У позаконкурсній програмі форуму було представлено стрічки з Канади, Великої Британії, Німеччини, Франції, Швеції, Швейцарії, Нідерландів, Польщі, Чехії, Литви та Сирії (враховуючи країни копродукції).

1–10 жовтня Ужгород приймав I Карпатський гірський міжнародний кінофестиваль (*CMIFF*), організований Закарпатською фільмкомісією. Загалом на форум надійшло 116 заявок із 45-ти країн. Фільмами-переможцями, зокрема, стали: «Останні мисливці Гренландії» (реж. Юре Брече, Словенія) в номінації «Найкращий документальний повнометражний фільм»; «Elephantbird» (реж. Масуд Сохейлі, Афганістан) – найкращий ігровий короткометражний фільм; «Політ над Кіліманджаро» (реж. Річард Сідей, Нова Зеландія) – найкращий документальний короткометражний фільм; «Зима» (реж. Сінь Лі, Австралія) – найкращий анімаційний короткометражний фільм; «Систан і Белуджистан» (реж. Мейсам Бабі, Іран) – найкращий проморолик. Спеціальними відзнаками

журі нагороджено: «Документальний фільм» (реж. Катажина Варжеча і Пьотр Павлус, Польща) – за неординарну передачу та особливий погляд; а також «Забіг на даху світу» (реж. Алексіс Таймон і Бен Крокет, Велика Британія) – за сміливість, пригодницький дух та прагнення перемоги над самим собою.

Польська команда на чолі з режисеркою Радкою Франчак провела у Львівській національній опері знімання документального фільму про знану оперну співачку українського походження Марселлу Сембріх. Вона народилася на Тернопільщині у 1858 р. Завершивши навчання, дебютувала в Афінійській опері, а згодом підкорила нью-йоркську Метрополітен-оперу та підписала контракт з Королівською оперою в Лондоні. Знімання відбулися за участі доктора мистецтвознавства Л. Кияновської. Сама ж режисерка є племінницею М. Сембріх.

8 жовтня в національний прокат вийшов фільм В. Криштофовича «Передчуття», створений українською компанією «Гарнет Інтернешнл Медіа Груп» у співпраці з *Wandal Production* (Словаччина) і *Taura* (Литва) за підтримки Держкіно України і Словацького аудіовізуального фонду. А 29 жовтня стартував прокат артхаусного фільму литовського режисера Мантаса Кведаравічюса «Парфенон / Stasis» (Литва – Франція – Україна).

20 жовтня Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні у партнерстві з *Ukrainian Film School (FILM.UA Group)* та Держкіно України розпочало серію вебінарів «Європейські можливості для українського кіно». Головна мета співпраці – ознайомити представників вітчизняної кіноіндустрії з різними можливостями для аудіовізуальних проєктів та підтримати вихід українського кіно на європейський рівень.

Українська кіноасоціація за підтримки Програми *USAID* «Конкурентоспроможна економіка України» створює стандартизовану онлайн-базу локацій для зйомок в Україні. Новостворена база виконуватиме такі функції: об'єднання усіх існуючих та потенційних знімальних майданчиків України в єдину стандартизовану базу; простий і зрозумілий інтерфейс та можливість обирати локації за конкретними запитами; детальний огляд природничих і культурних об'єктів, інтер'єрних приміщень з усієї України; запровадження стандартів по роботі з локаціями; спрощення взаємодії з Україною іноземних продакшнів та залучення більшої кількості міжнародних партнерів для зйомок в Україні; стимулювання розвитку локального локейшн-скаутингу та формування екосистеми навколо українських локацій; розширення географії зйомок в Україні.

За кордоном

12–16 жовтня в онлайн-форматі відбулося 160-те засідання Ради правління *Eurimages*, у якому Україна вперше взяла участь зі своїми мажоритарними проєктами. За підсумками засідання два з трьох українських фільмів отримали підтримку на загальну суму 395 тис. євро. Це кінопроєкти «Спас» (режисер М. Наконечний, продюсер Д. Бассель, копродукція з Чехією та Хорватією) і

«Носоріг» (режисер О. Сенцов, продюсер Д. Іванов, копродукція з Німеччиною та Польщею). *Eurimages* – Європейський фонд підтримки спільного кіновиробництва і прокату кінематографічних та аудіовізуальних робіт, створений при Раді Європи у 1988 р.

Український кінематограф було представлено на численних міжнародних кінофорумах. Спортивну драму Т. Дроня «Із зав'язаними очима» визнано найкращим фільмом конкурсу дебютних фільмів «Competition 1–2» на ХХХVI Варшавському кінофестивалі (9–18 жовтня, Польща). А в основному Міжнародному конкурсі цього форуму було представлено драму Р. Балаяна «Ми є. Ми поруч». До того ж саме у Варшаві відбулися світові прем'єри даних стрічок. Своєю чергою мультфільм М. Лиськова «Кохання» отримав Гран-прі на міжнародному фестивалі анімації *ANIMOCJE 9 ½* (28–31 жовтня, Польща). 22 жовтня у Лондоні українську стрічку О. Чорного і Г. Хмарука «Дерево» відзначили в номінації короткого метра премією *Focal International Awards 2020* (Велика Британія), яку присвячено промоції архівних матеріалів та їхньому вкладу в креативні та культурні індустрії. Картину створено на основі фільму 70-х років режисера-аматора В. Кизими, віднайденого Міським медіархівом Центру міської історії у Львові. Стрічка Ф. Осман та Ю. Паші про долю кримських татар «1944. Депортація» здобула головну премію в секції міжнародних документальних фільмів на кінофорумі *Antakya 8th International Film Festival* (16–22 жовтня, Туреччина). Українка К. Молчанова перемогла в категорії «Найкраща акторка» на міжнародному фестивалі незалежного кіно *Independent Days / International Filmfest* (21–25 жовтня, Німеччина). Нагороду їй принесла роль у фільмі «Benzin» німецького режисера та сценариста Олівера Мора. Анімаційний фільм «Я і моя товста дупа» української режисерки Є. Письмак, яка наразі навчається у Польській національній школі кіно, телебачення і театру ім. Л. Шиллера (фільми на конкурс подавали кіношколи-учасниці), отримав другу премію міжнародної студентської конкурсної програми *Cinéfondation 2020 LXXIII* Каннського кінофестивалю (Франція). Кінокартину Р. Ширмана «Базиль» визнано найкращим документальним фільмом місяця на *Prague International Monthly Film Festival* (Чехія) та відзначено почесним згадуванням журі в номінації «Документальний фільм» серед стрічок жовтня на *Košice International Monthly Film Festival* (Словаччина). Короткометражка А. Люлька «Не зараз» перемогла у категорії «Найкраща короткометражна драма» на першому міжнародному кінофестивалі *Leonid Khromov International Film Festival 2020* (12 жовтня, Росія). А короткометражний фільм А. Євченко «Якщо було завтра»/«If We Had Tomorrow» демонструвався 3 жовтня в Нью-Йорку в рамках фестивалю *LVIII Festival of Cinema NYC* (США). У цифровому випуску міжнародного кінофестивалю *FrightFest – 2020* (Велика Британія) онлайн було представлено езотеричний детектив Д. Томашпольського «Сторонній». А горор ізраїльських режисерів Йоава і Дорона Пасів «Голем» українського продакшену *SE*

film production увійшов до переліку 13-ти найстрашніших фільмів за версією видання *The New York Times* (США).

21–28 жовтня у Варшаві вп'яте відбувся кінофестиваль *Ukraine!*, партнерами якого виступили Посольство України в Республіці Польща, Український інститут і Міністерство культури та національної спадщини Польщі. До фестивальної програми увійшло 35 художніх, документальних та короткометражних кінострічок, які можна було переглянути в кінотеатрі «Ілюзіон» та онлайн. Зокрема було представлено фільми «Номери» О. Сенцова й А. Сеїтаблаєва, «Атлантида» В. Васяновича, «Земля блакитна, ніби апельсин» І. Цілик, документальні роботи С. Лозниці – «Аустерліц», «Похорон Сталіна» тощо. Окремим блоком програми стала сучасна українська анімація. Також у рамках події експонувалася фотовиставка «Discover Ukraine».

А 23–25 жовтня у Гельсінкі тривали Українські кінодні, організовані Товариством українців у Фінляндії і ГО «Незалежні культурні ініціативи» за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Партнерами події стали Посольство України у Фінляндській Республіці й Центр сприяння мистецтву Фінляндії. Фестиваль відкрила комедія А. Лукіча «Мої думки тихі». Також до програми увійшли драма «Атлантида» В. Васяновича та неполіткоректна комедія «Наші котики» В. Тихого. Покази відбулися у кінотеатрі *Cinamon Tripla*. Подію, зокрема, відвідали очільниця Фінського ПЕН-клубу Веера Тюхтіля та його віцепрезидент Оула Сілвеннойнен.

5 жовтня у столиці Франції, в паризькому культурному центрі *L'Entrepot*, відбувся прем'єрний показ документальної стрічки про учасників бойових дій на Донбасі «Ми – солдати». Фільм створено українською режисеркою С. Смірноюю і французьким оператором Матьє-Давидом Курно. Картина з успіхом пройшла в місцевому прокаті та отримала широкий резонанс у французькій пресі – позитивні відгуки оприлюднили понад двадцять французьких загальнонаціональних і спеціалізованих видань.

А 12 жовтня в Чикаго (США) відбулася презентація документальної стрічки «Слов'янськ. Початок війни» за участі продюсерки картини К. Кириченко. Окрім неї, над стрічкою працювали А. Шевченко, Т. Терещенко та І. Свиридов. У створенні фільму також взяло участь військово-політичне керівництво України, а також учасники перших боїв.

23 жовтня в Туреччині вийшла в прокат історично-пригодницька стрічка К. Коновалова «Фортеця Хаджибей». Покази пройшли у 600 кінотеатрах країни. Цього ж місяця картина демонструвалася в українському прокаті. Фільм знято Одеською кіностудією за підтримки Державного агентства України з питань кіно і Міністерства культури та інформаційної політики України у копродукції з *AISI film* (Туреччина) та *Georgian International Film* (Грузія).

Візуальні мистецтва В Україні

З 22 вересня по 25 жовтня у Києві тривав Місяць литовської фотографії, присвячений 30-річчю відновлення Незалежності Литви. Організатором події став Клайпедський відділ спілки фотохудожників Литви у партнерстві з Литовською радою з питань культури, Литовським інститутом культури та Посольством Литовської Республіки в Україні. Куратором виступив Даріус Вайчекаускас. Масштабний захід запропонував дев'ять виставок на восьми майданчиках. Відвідувачі мали можливість ознайомитися з роботами як класиків литовської школи фотографії, так і сучасними експериментальними практиками молодих митців. Зокрема у Національному музеї Т. Шевченка діяла виставка «Цвітіння повсякденності» класиків литовської фотографії: Антанаса Суткуса – засновника і голови Спілки фотохудожників Литви, Александраса Маціяускаса, Вітаса Луцкуса, Ромуалдаса Ракаускаса та ін. Пригадати спільну для Литви та України пізньорадянську історію можна було в галереї «Цех» у рамках проекту «Гримаси втомленого села» Рімальдаса Вікшрайтіса. Інший погляд на цей же період презентували у «Я Галереї» на фотовиставках авторів зламу 1980–1990 рр. з характерною для них «естетикою нудьги»: експозиція робіт Гінтаутаса Трімакаса та виставка фотосерії «Плакати» Гінтараса Зінкевічюса і Агне Нарушіте. Також дві виставки діяло в Муніципальній галереї «Лавра» – «Frozen Film Frames» литовсько-американського митця Йонаса Мекаса, чиї роботи вперше експонувалися в Україні, та персональна виставка ню-фотографій Віолети Бубеліте «Своє тіло». Групова виставка сучасної литовської фотографії під назвою «Lost Time», яка діяла в «Малій галереї Мистецького Арсеналу», презентувала різні підходи та інтерпретації теми постфотографії від Аурелі Макніте, Даріуса Вайчекаускаса, Вітаутаса Кумжа, Валентина Однов'юна, Довіле Дагене та Юозапаса Кальніуса. Проект супроводжувала паралельна освітня програма, яка включала кінопокази, презентації фотокниг та низку відкритих лекцій литовських і українських критиків та істориків фотографії.

28 жовтня Посол Аргентинської Республіки в Україні Елена Летиція Тереса Мікусінські відкрила у столиці в приміщенні «Укрінформу» фотовиставку «Аргентина очима жінок-мисткинь». У експозиції представлено світлини Хісели Айзенштат, Стефані Феррон, Селін Фрерс, Еве Грінберг, Нори Інієсти, Сулеми Маса, Патриції Пароді та Грасієлли Рію. Виконані в різних стилях і техніках роботи передають різні погляди на Аргентину, що відобразилися в обличчях, пейзажах та кольорах. На початку листопада на запрошення аргентинського посла захід відвідала перша леді України О. Зеленська. Організатором фотовиставки виступило Посольство Аргентинської Республіки в Україні у співпраці з Асоціацією «Маріанне Аргентина» та аргентинським журналом *Ve Cult*.

З 25 вересня по 18 жовтня за сприяння Французького інституту в Україні в Національному музеї мистецтв ім. Б. та В. Ханенків діяла фотовиставка Жана-Марка Караччі «Номо Urbanus Ukrainus». Вона стала продовженням масштаб-

ного авторського проєкту «Homo Urbanus Europeanus», що на сьогодні включає фото 42-х столиць Європи. До українського циклу увійшли світлини з Києва, Львова та Харкова, які митець відвідав у вересні 2019 року на запрошення Французького інституту в Україні.

А 19 жовтня французький фотограф Антуан д'Агата представив на великому екрані в кінотеатрі «Київська Русь» свою нову серію «Оголене життя» та провів лекцію. Новий проєкт-переживання було знято під час локдауну у Франції на тепловізор. Візит фотографа організували Посольство Франції в Україні та онлайн-видання *Bird In Flight*.

15 жовтня в Києві у креативному просторі *IZONE* розпочала свою роботу виставка «Out of Score», присвячена темі гендеру, прав і ролі жінок у сучасному світі. Подія відбулася за ініціативи галереї сучасного мистецтва «Forsa Gallery» та у межах проєкту «Центр гендерної культури як платформа для розширення прав і можливостей жінок і молоді», який фінансується Європейським Союзом. До проєкту долучилися художники Кюнг Гва Шон (Південна Корея), І. Чичкан, В. Трубіна, М. Скугарєва, А. Кахідзе, О. Ройтбурд (Україна) та ін. Кураторка – А. Нананова.

За кордоном

За підтримки Українського культурного фонду на міжнародному медіа-артфестивалі *MADATAC* (Іспанія), який цього року провели онлайн, відбулася презентація віртуальної виставки «ARTEFACT: CHOrnobył». До експозиції увійшли твори як знаних українських авторів – Чорнобильська серія М. Приймаченко, цикл пророчих картин І. Марчука, 3D-фоторобота А. Савадова, так і роботи молодих медіахудожників. Загалом над створенням виставки працювало понад 100 українських митців.

Роботи української мисткині Т. Романенко було представлено на мистецькому ярмарку *World Art Dubai*, що 8–10 жовтня проходив у Дубаї (ОАЕ). Загалом для участі у виставці-ярмарку відібрали близько двох тисяч творів сучасних художників із 25-ти країн. Подія проходила під гаслом «Звільни свій розум» та висвітлювала те, як художники надихалися під час пандемії.

З 4 вересня в галереї «Dora Ostrovsky Art Hub» у Франкфурті-на-Майні (Німеччина) діє групова виставка українських фотографів і художників «Vertigo Time». Вона розповідає про війну на Донбасі та порушує теми правого популізму в Європі й ненависті в сучасному світі. Куратор проєкту – Б. Михайлов, один із головних представників Харківської школи фотографії. До експозиції увійшли твори А. Клейтман, О. Курмаза, В. Ралко, М. Рідного та самого Б. Михайлова. Оглянути виставку можна до 5 січня 2021 р.

15 жовтня у Стамбулі (Туреччина) відкрито виставку робіт українських художників – учасників мистецького проєкту *Istanbul Artist Residency*, засновницею і організаторкою якого є українська мисткиня П. Сьомочкіна. Цього року в резиденції взяли участь п'ять українських митців: Д. Струк, С. Савченко,

П. Щербина, Ю. Коваль, Н. Мірашкіна та по одному художнику від Туреччини, Іспанії, Греції і ПАР. Загальна концепція виставки – колективна пам'ять. Окрім простору творчості для художників, у рамках *Istanbul Artist Residency* створено місце для співпраці кураторів мистецьких заходів. В резиденції, зокрема, працювали куратор з України К. Гай з «ST•H Gallery» та гостьовий куратор, випускниця інституту мистецтв *Sotheby's* О. Граб.

21 жовтня в «Галереї дизайну та архітектури» у Таллінні за участі представників Посольства України в Естонській Республіці відбулося відкриття виставки картин українських художників Д. і Н. Добровольських. Крім живопису, на вернісажі представлено художні вироби з шовку та малюнки.

Фото Національного художнього музею України, яке зробила киянка Д. Лук'янова, включили до книги «Accidentally Wes Anderson», присвяченої знаному американському режисерові Весу Андерсону. Видання публікує знімки пейзажів, інтер'єрів та будівель, які подібні до стилістики митця. Передмову до видання написав сам режисер.

Музеї. Охорона культурної спадщини В Україні

Луцьк отримав понад 16,5 млн грн від Європейського Союзу на впровадження проекту «Нове життя Старого міста: ревіталізація пам'яток історико-культурної спадщини Луцька та Любліна» Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2014–2020. Минулого року ЄС уже надав проекту 10,4 млн грн авансового платежу. Кошти буде спрямовано на завершення ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках архітектури національного значення – Монастиря єзуїтів та вежі Чорторійських з оборонним муром; облаштування у підвалах колегіуму експозицій навчального процесу та лицарських обладунків ручної роботи; запровадження технологій доповненої реальності; на благоустрій, озеленення й освітлення прилеглої території.

19 жовтня до 100-річчя від дня народження Іванна Павла II у Львівському музеї історії релігії відкрито виставку «Він змінював світ». Це спільний проєкт львівського музею, Музею «Родинний дім Святого Отця Іоанна Павла II» у Вадовицях (Польща) та курії Львівської архидієцезії Римо-католицької церкви в Україні.

1 жовтня Музей АТО відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол Ісламської Республіки Афганістан в Україні Валі Монавар. Дипломат оглянув експозиції музею та висловив свою підтримку Україні.

22 жовтня у Дніпропетровському національному історичному музеї ім. Д. Яворницького в рамках круглого столу «Україна та Німеччина у світових війнах: образи та підходи до політики пам'яті» відкрито виставку «Матеріальні сліди перебування німців на території України ХІХ – поч. ХХ ст.: мир та війна». У експозиції представлено унікальні матеріали часів Першої світової війни та австро-німецької присутності на Катеринославщині в 1918 р.: зброя, предме-

ти фронтового побуту 1914–1918 рр., документи та фотографії того періоду. Також Генеральний консул Німеччини в Україні Штефан Кайль надав на виставку два щоденники свого батька, який воював на Східному фронті та в грудні 1942 р. перебував у місті. Крім того, представлено речі, які засвідчують тісні торгівельні та економічні зв'язки між країнами: традиційний одяг, меблі, предмети ужитку німецьких поселенців з колонії Ямбург, а також годинники, фотоапарати, гасові лампи, привезені німецькими інвесторами XIX ст. на Катеринославщину.

За кордоном

17 жовтня під час робочого візиту президента України В. Зеленського до Турецької Республіки перша леді О. Зеленська взяла участь в урочистому запуску україномовного аудіогіда в найбільшому палаці Туреччини – Долмабахче. Паралельно українські аудіогіди презентували ще у двох культурних пам'ятках Туреччини – музейному комплексі просто неба «Ефес» та Національному парку Гьореме, що у Каппадокії. Тож на сьогодні екскурсії українською можна прослухати вже у п'яти найбільших музеях Туреччини.

Президент Литовської Республіки Гітанас Науседа відвідав у Вільнюсі виставку «Цивілізації України. Від культури Трипілля, скіфського золота до Майдану», відкриту в березні цього року до 30-ї річниці Відновлення незалежності Литви в Музеї ужиткового мистецтва і дизайну (філія Литовського художнього музею). До експозиції увійшло понад 80 оригінальних артефактів із зібрання Національного музею історії України та філії НМІУ – Музею історичних коштовностей України. Вони ознайомлюють литовську аудиторію з багатовіковою історією та культурою нашої держави від мідно-кам'яної доби до нещодавніх революційних подій на київському Майдані. Президента супроводжував Надзвичайний та Повноважний Посол України в Литві В. Яценківський; заступник міністра культури ЛР Гінтауте Жемайтіте; куратор виставки Скайстіс Мікульоніс, діячі української громади тощо.

Під патронатом Надзвичайного та Повноважного Посла України в Чехії Є. Перебийноса з 1 жовтня по 15 листопада в Народознавчому музеї міста Оломоуць діяла виставка «Культурна спадщина ЮНЕСКО з України». Завдяки їй можна було дізнатися про українські культурні та природні пам'ятки й об'єкти нематеріальної спадщини зі списку ЮНЕСКО, дослідити зв'язки між Україною та Чехією. Також на виставці було представлено картини на склі української народної майстрині А. Рак.

29 жовтня мер Праги Зденек Гржіб оголосив про початок збору пожертв на відновлення Церкви св. Архангела Михаїла, яку напередодні майже повністю знищила пожежа. Це рішення привітав Надзвичайний та Повноважний Посол України в Чехії Є. Перебийніс. Пам'ятка була зведена майстрами в другій половині XVII ст. у бойківському стилі з елементами народного бароко. У 1929 році з села Медведівці, що на Мукачівщині, її перевезли до Праги, де вона ста-

ла частиною колекції Етнографічного музею. Храм також було включено до маршруту екскурсій «Українська Прага».

Туризм В Україні

18 жовтня на території Палацу графів Телекі, що на Іршавщині, відкрили Музей мініатюр туристичних об'єктів Закарпаття, створений за підтримки Українського культурного фонду, Програми *USAID* «Конкурентоспроможна економіка України» та Офісу розвитку малого та середнього підприємництва/*SME.DO* при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Загалом представлено 9 замків, зменшених у 135 разів. Це Ужгородський, Виноградівський, Броньківський, Середнянський, Квасівський, «Сент-Міклош», «Паланок», Бодулів і Королівський (Нялаб).

Миколаїв став учасником міжнародного туристичного проєкту «Туризм. Спадщина. Творчість», який реалізується за підтримки Європейського Союзу та має на меті створити туристичний кластер на базі трьох міст – Тбілісі (Грузія), Добрича (Болгарія) та Миколаєва (Україна). Проєкт передбачає підготовку екскурсіводів, проведення тренінгів із креативного туризму і конкурсу стартапів, створення бази даних тощо. Його загальна вартість становить понад 900 тис. євро, з них бюджет для України – 208 тис. євро.

За кордоном

9 жовтня в Анталії відбулося 7-ме засідання Українсько-турецької комісії з питань туризму під співголюванням заступниці міністра культури та інформаційної політики України Л. Петасюк і заступника міністра культури і туризму Турецької Республіки Надіра Алпаслана. За результатами засідання сторони підписали спільний протокол та домовилися про посилення співпраці між Туреччиною та Україною у сфері туризму. Зокрема, представники обох країн домовилися: продовжувати співпрацю на міжнародних майданчиках у сфері туристичного маркетингу; обмінюватися досвідом щодо застосування єдиних стандартів якості на туристичних курортах; створювати можливості для взаємних інвестицій у туристичну інфраструктуру; розвивати конференц-індустрію та бізнес-туризм між Україною та Турецькою Республікою; сприяти взаємодії туристичного бізнесу та громадського сектору обох країн.

Київ уперше ввійшов до рейтингу «100 найкращих міст світу» за версією американської компанії *Resonance Consultancy*. Українська столиця посіла 87-е місце. Автори рейтингу високо оцінили архітектурні та культурні пам'ятки міста. Рейтинг складають за 6-ма параметрами: розташування, інфраструктура, пам'ятки, населення, процвітання бізнесу та популярність у соціальних мережах.

Література В Україні

Поети та письменники з Польщі, Чехії та Білорусі долучилися до III Міжнародного літературного фестивалю «Фронтера», який 2–4 жовтня приймав Луцьк. На форум приїхали польські автори Яцек Денель і Мирослав Влеклий, натомість Вітольд Шабловський мав пряме включення. Чеська поетка і перформенка Яна Орлова прочитала свої вірші онлайн. А білоруські поети Марія Мартисевич та Андрій Хаданович (приєднався онлайн) провели бесіду «Жыве Беларусь! Поети і протести». Цьогоріч фестиваль відбувся за підтримки Українського культурного фонду, Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку, Литовського інституту культури, Луцької міської ради та громадських діячів Р. Бондарука та Б. Шиби.

Представники Німеччини, Латвії та Хорватії взяли участь у *IV Літературно-перекладацькому фестивалі Translatorium 2020*, який 2–4 жовтня пройшов у Хмельницькому в онлайн-форматі. Цьогорічною темою форуму стала форма. Подію реалізовано за підтримки Управління культури і туризму м. Хмельницького, програми Німецького фонду перекладів – *TOLEDO* і платформи *Latvian Literature* (створена у партнерстві Спілки письменників Латвії, Асоціації видавців Латвії та Міжнародного будинку письменників і перекладачів).

6 жовтня у Києві відбулося вручення Міжнародної німецько-української премії ім. Олеся Гончара, заснованої німецькими меценатами Дітером Карренбергом і Тетяною Куштевською спільно з Національною спілкою письменників України. Цьогорічними лауреатами стали: І. Сажинська, К. Красножон, В. Гранецький-Стафійчук, В. Калитяк і Д. Гнєдих.

Роботу «One Minute Stories» Регіни Вітаньї (Угорщина) визнано найкращою у номінації «Обкладинка» на міжнародному конкурсі книжкового дизайну *Ukrainian Young Book Design Awards 2020*, який торік започаткувало видавництво «Основи» разом зі студією *L / Y* (колишня *Hooga.design*). Загалом цього року конкурс зібрав майже 400 учасників з 13-ти країн, серед яких Німеччина, Австрія, Італія, Португалія, Польща, Чехія та ін. Завдяки підтримці Українського культурного фонду було організовано онлайн-виставку найкращих робіт заходу.

У видавництві «Темпора» вийшла друком збірка есеїв «Майбутнє, якого ми прагнемо», написаних для проекту «Онлайн-резиденція для німецьких перекладачів» від Українського ПЕН та німецького об'єднання *translit e.V.* Десять українських авторів – К. Ботанова, В. Єрмоленко, С. Жадан, В. Кебуладзе, А. Курков, Т. Лютий, Т. Малярчук, Т. Прохасько, Ю. Прохасько, Н. Сняданко – написали по одному есею на тему засідання Генеральної асамблеї ООН 2020-го року, яка й дала назву книжці.

За кордоном

Український інститут книги вчетверте представив Україну на LXXII Франкфуртському книжковому ярмарку (Німеччина), який 14–18 жовтня вперше було проведено в онлайн-форматі. УІК долучився до програми форуму з власними заходами: онлайн-презентацією «Звіт про стан видавничої галузі України» та представленням своєї програми підтримки перекладів *Translate Ukraine*. На сайті ярмарку також розмістили каталоги українських ілюстраторів і нових книг. Крім того, завдяки програмі «Illuminate» від Українського інституту в онлайн-програмі Франкфуртського книжкового ярмарку взяли участь п'ять українських ілюстраторок: О. Драчківська, К. Дідик, Р. Рубан, П. Дорошенко і Т. Загачевська-Цюпка. Також у рамках форуму було оголошено список претендентів на Меморіальну премію імені Астрід Ліндгрєн (*The Astrid Lindgren Memorial Award 2021*, Швеція). Другий рік поспіль на премію номіновано художницю К. Штанко та письменницю Л. Воронину. Ім'я лауреатів оголосять 13 квітня 2021 р.

Польський переклад роману Н. Сняданко «Фрау Мюллер не налаштована платити більше» (вид-во «Warsztaty Kultury w Lublinie») потрапив до фіналу Премії «Посол нової Європи» Європейського Центру Солідарності (Польща). Нагорода присуджується щорічно за найкращу книгу, видану в польському видавництві, у якій новаторським способом представлено історичні процеси або сучасний досвід європейців.

Дві українські книжки потрапили до престижного щорічного каталогу книжкових рекомендацій в галузі міжнародної дитячої та юнацької літератури «Білі круки 2020» («White Ravens 2020»), який формує Міжнародна молодіжна бібліотека в Мюнхені (Німеччина). Це «Сапієнси» В. Арєнєва з ілюстраціями Л. Квітки (вид-во «Ранок») та «Піратський маршрут» Г. Малик, проілюстрований Г. Олійко («Видавництво Старого Лева»). Цього року до каталогу обрано 200 назв книг 36 мовами з 56 країн. Основними критеріями відбору є літературний стиль, дизайн, універсальність теми та новаторство.

Своєю чергою книжка «Найкращі дні в році» письменниці Оксани Луцєвської (Україна – США) та ілюстраторки Т. Горюшиної увійшла до каталогу рекомендацій від Шведської ради мистецтв. Усього в переліку майже 120 дитячих книжок.

Релігія

За кордоном

Комітет «Саду Праведників – Гаріво» м. Мілан (Італія) визнав митрополита Андрея Шептицького Праведником, вписавши його ім'я серед «Праведників Монте Стелла». Церемонія вручення відзнаки відбулась 7 жовтня у Саді Праведників Мілану.

24 жовтня Предстоятель Кіпрської православної церкви Хризостом II під час Літургії з нагоди хіротонії єпископа Арсінойського пом'янув Митрополита Київського та всієї України Епіфанія серед предстоятелів помісних Церков. Згодом архієпископ Хризостом II написав офіційного листа Вселенському пат-

ріарху Варфоломію I, у якому повідомив про визнання Православної церкви України. Таким чином Кіпрська православна церква стала четвертою, яка визнала ПЦУ – після Вселенського Патріархату, Грецької православної церкви та Олександрійського Патріархату.

Українська громадська організація «Інститут релігійної свободи» увійшла до складу міжнародного Партнерства з релігійної свободи (*Religious Liberty Partnership*). Інституція об'єднує правозахисників, громадських і релігійних активістів із понад 30-ти країн світу.

Благодійність

В Україні

Музикантки зі США, Німеччини, Польщі, Грузії та України долучилися до восьмигодинного музичного та інформаційного онлайн-марафону «Живи», який провели 20 жовтня до Всеукраїнського дня боротьби з раком грудей. Це, зокрема, піаністка українського походження Надія Шпаченко, віолончелістка Абі Тсай, попспівачка Монет (США), електронна музикантка Наталі Берідзе (Грузія), композиторка Анна Корсун (Україна – Німеччина), піаністка Марта Кузій-Андрущак (Україна – Польща) тощо. На завершення марафону будівлі опер Києва, Львова та Одеси підсвітили у рожевий колір.

Побратимство

За кордоном

До 55-ї річниці встановлення побратимських зв'язків між Одесою та Йокогамою на сайті Посольства України в Японії у співпраці з мерією м. Йокогама було відкрито віртуальну фотовиставку. На ній представлено світлини обох міст авторства О. Гіманова та Йокогами Кацутаро Хіраями. Окрім того, з 19 по 25 жовтня в кафе «ІСА Йокогама» можна було скуштувати страви української кухні, а 1–31 жовтня в Музеї ляльок м. Йокогама проходила виставка традиційних українських ляльок.

Матеріал підготувала

Г. М. Іванченко

завідувачка сектору ДЗК

відділу НАУІ Інформцентру

з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,39. Б/т. Зам. 81. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12